מתבי' על שני כוסלי זויום. אחת במזרח ואחת בלפון סמוכות זו

לזו במקלוע: על שני לוחי פנקם. פנקם של חנוונים כעין חותן של

סוחרים שיש להם לוחים הרבה חקוקין וטוחין בשעוה: על שני לוחי פנקם. רבותא אשמועינן דאע"ג דלאו אלוח אחד הם אם נהגין

ונקרין זה עם זה שכתובין על שני שפתי הלווחין סמוכים זה לזה חייב:

הכותב על בשרו. בדיו: המסרט.

במכתב או בסידים: במשקין. כמו מי

תותים שמשחירין: או במי פירות.

כל פירות: באבק דרכים. בטיט.

לשון אחר באבק דרכים באלבעו שרט

כמו אותיות בעפר נגוב: באבה

הסופרים. עפרורית של קסת הסופר:

לחתר ידו. בגב ידו שחחז הקולמום

באלבעותיו והפך ידו וכתב: מרפיקו (א).

אנילי ידיו: כתב אות אחת סמוך

ל) ט לו זר "אוטע פוטר, ב) מגילה יח: גיטין יט., ג) ג"ז שם בגיטין, ד) [מוספת' פי"ב], ד) [חולין

מט: נדה ל:], ו) בן סטדא בן פנדירא הוא אמר רב

בן שמיתה את מחדה בועל מקדה בעל סטדה בועל פנדירה בעל פפוס בן יהודה הוא אמו סטדא אמו מרים מגדלא נשיה היא כדאמרי מגדלא מה היא כדאמרי

בפומבדיתא סטת דא מבעלה.

[חסרונות הש"ס], ז) [לקמן הה וש"נו. ה) גיטין כ. נד:

[השתימת הש ש], זר [תחת] קה. וש"ו, ח) גיטין כ. נד: [מס' סופרים פ"ה הלכה ג], ע) בכ"י רבה וכ"ה בחדושי

הר"ן לקמן קה,, י) וכריתות

יט:ן, כ) נע' תוס' מנחות כט: ד"ה דחטריהו, ל) בס"ח:

גלחים, מ) במ״א: בסירא, גלחים, מ) במ״א: בסירא, ג) בעל סטדא בועל פנדירא.

ינקרא על שם בעל אמו אע"פ

שהוא היה ממזר. וחסרונות

שהוח היה מנות. נישי.... הש"מ], **מ**) [כתובות יט:], י'' מי' מומ' נינוע יט.

בידו שתים חייב אתאי חייב מ"ש

נתבוין לכתוב ח' וכתב שני זיינין. וא״מ מאי איריא נמכוין בה א מיי׳ פי״ל מהל׳ שבת בו א תיי פיים תהני שכם הלי טו מתג לאון מה: בו ב תיי שם הלי יא: בו ג ד שם הלכה טו: בח ה שם הלכה טו טוש"ע אחד וכתב שני זיינין פטור^א כמו נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' (לעיל דף עג.) וכן קשה אברייתא דמייתי בגמרא נתכוין לכתוב אות אחת ועלו

א"ח סני שמ סעיף ד

ה: במ ו מייי שם הלי יד: ל ז שם הלכה יה: לא ח שם הלכה יג: לב ט מייי פ"ד מ גירושין הלכה ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן עשין ל טושייע מטייע סינון קכה סעיף ג: לג י מיי שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ב: טוש"ע שם סעיף ב: לד כ מיי פ"א מהלי מפילין הלכה טו טוש"ע י"ד סי רעו סעיף יב ועיין בב"י: לה ל מיי פי"א מהלי שבת לה ל מיי פי"א מהלי שבת

הלכה ט: לו מ מיי׳ פ״ט מהל׳ שבת הלכה יח: לו ג מיי׳ פי״א שם הלכה יב:

מוסף רש"י

לח ם שם הלכה יג:

סמא. זרניך בלשון קודש, אורפומניט"ו בלע"ז (מגילה יח:). סקרתא. לבע להוס עקורין מיניל"ו (גיטין יש.). חרתא דאושכפי. סס שלובעין צו מנעלים שחורים מגילה יט.). במי טריא. (מגיקה יש.). במי טריא. מי גשמיס, לשון מורי, מי טריא מיס ששוריס בו פרי שהוא כעין עפליס, גל״ש בלע״ו (גישין יש.). באבק. גירסת רש״י באבר, ששף העופרת במים ומשחירים (שם). **בשחור**. פחמיו (שם). ובשיחור. חרתא דאושכפי

(שם). הדרן עלך הכונה ונתכוין לכתוב יהודה. שהיה טועה וסצור שלרין ב... כושה וספור ספריך לכתוב יהודה (גימין ב.). וטעה ולא הטיל בו דלת. וטעה ודא הטיק בו דקת. הרי השם כתוב אלת שהות שלת לשתו (שם, וכעי"ז שם נד:). מעביר עליו קולמוס. לשמו (שם נד:).

מוסף תוספות

א. כי לא נתכוון לאלו. ריטנ״ל, ב. אלא שעכשיו היה מתכוין לכתוב האחת ליטניים, ב. אלא שעכשיו היה מתכוין לכתוב האחת מהן, ועלו בידו שתים, וכגון דלא נתכוון לכתוב אותיות ידועות, אלא. לשנ"ל ד"ה מלוה. ג. [וכן] יהנהנתום. חרתא אדרמנ"ט. תוס' גיטין יט. ד. ודולפירושו. קנקנתוס ו. ני ן פירושה, קנקנוהט ושיחור אחד הוא. ליטנ״6. [ר]כיון דבמתני׳ קתני קנקנתוס ותני ר׳ חייא שיחור, ודאי מילתא אחריתי היא. ריטב״ל.

רבינו חננאל בתב אות אחת סמוך לכתב. כגוז שהיה כתוב נו"ן וכתב תחתיו חי"ת, אף על פי כי נמצא נח והנה שם כתוב פטור הוא, ודלא כר׳ אליעזר דאמר האורג חוט אחד על האריג חייב. אכל את היתה מזוזה חמכה אות (אחת) או ספר היה חסר אות [אחת] והשלימו, אע״פ שלא כתב אלא אות אחת [סמוך לכתב] חייב ואפילו לרבנן, דקיי״ל

מזיק שם חסרון קריבה כמו כאן: והתניח

מנתכוין לזרוק שתים וזרק ד' וי"ל דמיירי כגון שהיה לריך לכתוב שתי אותיות איזה שתי אותיות שיהיוב דהשתא נתכוון לדבר איסור וגם נעשית מחשבתו ואפילו הכי פטור כדמפרש בנמ' משום דבעי זיוני וא"מ מאי איריא נתכוין לכתוב חי"ת אפי" נתכוון לכתוב שני זיינין וכתב בלא זיון פטור וי"ל דנקט נתכוין לכתוב ח׳ לרבותה דדוקה כתב שני זיינין דבעי זיון פטור אבל כתב שתי אותיות אחרות דלא בעו זיון חייב ואע"ג דהשתא מיהא לאחת הוא דמתכוין: שיחור. פירש רש"י איידרמנ"טג ואין נראה דאמאי הוה קרי ליה רבי חיים בל"ח ולם נהט ליה בלשון ש' מתני[™]: בן חמדא. ° אור״ת [©] דהא בן סטדא דאמרינן הכא דהוה בימי פפוס בן יהודה דהוה בימי רבי עקיבא כדמוכח בפרק בתרת דברכות (דף סת:)6: וא"ת רב אחא ברבי יעקב

לכתוב ח' דלא נעשית מחשבתו אפילו נתכוין לכתוב ז'

אמר רב חסדא דלא כר' יהודה. דקאמר אההיא דקאמר רב חסדא בפ' שני דגיטין (דף כ.) גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא נתכוין לכתוב כו' ודחי רב אחא בר יעקב דלמא לא היא ע"כ לא קאמרי (כ) התם גבי תורה אלא משום זה אלי ואנוהו אבל גבי גט מודו א"כ מתני׳ דהכא כמאו אתיא וי״ל דדוהא בגט שהיה כתוב שלא לשמה הוי כתב עליון כתב לכולי עלמא שהאחרון מתקן יותר מן הראשון שעושהו לשמה אבל כשאין כתב העליון מתקן כלום לכ"ע לא הוי כתב ובהכי מיירי מתני׳ ואתיא ככ"ע ורב חסדא דקאמר הכא דמתני׳ אתיא דלא כר"י לטעמיה דקאמר התם גבי גט באנו למחלוקת ר"י ורבנן ומשמע ליה דמתני׳ דהכח בכל ענין איירי אפי׳ כשמתקן בכתב האחרון אבל לרב אחא בר יעקב ע"כ מתני׳ לא איירי בכל ענין דבגט לא מני איירי: התם מחומר מעשה. בפרק כל המנחות באות מלה (מנחות דף מ.) בהניח בשר על גבי גחלים ונצלה בו כגרוגרת בשני מקומות איכא מאן דמחייב ואיכא מאן דפטר מאן דמחייב סבר דלא דמי לכתב על שני כותלי הבית שחין

מתני' הכותב שתי אותיות בהעלם אחד חייב "כתב בדיו בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום ובכל דבר שהוא רושם יעל שני כותלי זויות ועל שני לווחי פינָקם והן נהגין זה עם זה חייב הכותב על בשרו חייב המסרט על בשרו ר' אליעזר מחייב חטאת מירות במים פוטרין הכתב במשקין במי פירות באבק דרכים באבק המופרים ובכל דבר שאינו מתקיים פמור ילאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפיקו כתב אות אחת סמוך לכתב וכתב על גבי כתב נתכוון לכתוב חי"ת וכתב ב' זיינין אחת בארץ ואחת בקורה כתב על ב' כותלי הבית על שני דפי פנקם ואין נהגין זה עם זה פטור כתב אות אחת נוטריקון ר' יהושע בן בתירא מחייב יוחכמים פומרון: גמ' דיו ידותא סם סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה מקרתא שמה קומום קומא קנקנתום אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל חרתא דאושכפי: ובכל דבר שהוא רושם: לאתויי מאי לאתויי הא דתני יורבי חנניא כתבו במי מריא מואפצא כשר תני ר' חייא כתבו באבר בשחור ובשיחור כשר: המסרט על בשרו: תניא ייאמר להז רבי אליעזר לחכמים והלא בן סמרא הוציא כשפים ממצרים בסרימה שעל בשרו אמרו לו שומה היה סואין מביאין ראיה מן השומים: כתב אות אחת סמוך לכתב: מאן תנא אמר רבא בר רב הונא דלא כר' אליעזר דאי ר' אליעזר יהאמר אחת על האריג חייב: כתב על גבי כתב: מאן תנא א"ר חסדא דלא כר' יהודה דתניא הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוין לכתוב יהודה ומעה ולא המיל בו דלת מעביר עליו קולמום ומקדשו דברי ר' יהודה וחכמים אומרים יאין השם מן המובחר תנא לכתב אות אחת והשלימה לספר מארג חום אחד והשלימה לבגד חייב מאן תנא אמר יירבא בר רב הונא ר' אליעזר היא דאמר יאחת על האריג חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבנן להשלים שאני 9א"ר אמי יכתב אות אחת בטבריא ואחת בציפורי חייב כתיבה היא אלא שמחוסר קריבה והתגן כתב על שני כותלי הבית ועל שני רפי פנקם ואין נהגין זה עם זה פמור התם מחוסר מעשה דקריבה הכא לא מחומר מעשה דקריבה תנא הגיה אות אחת חייב השתא כתב

אות אחת פטור הגיה אות אחת חייב אמר רב ששת הכא במאי עסקינן יכגון שנמלו לגגו של חי"ת ועשאו שני זיינין רבא אמר כגון ישנמלו לתגו של דל"ת ועשאו רי"ש תנא נתכוין לכתוב אות אחת ועלו

אלא הריבה בעלמא: ועשאו שני זיינין. והספר לכך לריך: רבא אמר כגון שנעלו לחגא דדלי"ת. דלא הוי אלא הגהת אות אחת ובדבר מועט חייב הואיל וזהו תיקון הספר בא דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל חשכן באהליך עולה (איוב יא) והוה ליה ככתב אות אחת והשלימה לספר דאמרן לעיל דחייב ואפי׳ לרבנן:

לכתב. אצל אות הכתובה זיוג אות להשליחה לשחיח: כתב ע"ג הכתב. ישר הטוני. לפוית, שו הטוני. לפוית, של היה ציתי יהוש בן פרמים לכדומת בפי במרא דסוטה (דף מז) ולא כר יהושע בן פרמים שדמה לישר הגולני בשמי ידים ור יהושע הוחש קדים טובא לרי עקיבא: אמו מרים טובא לרי עקיבא: אמו מרים טובא לרי עקיבא: אמו ההא מרים מנדלא נשיא היא. והא העביר הקולמוס על אותיות הכתובים כבר וחדשם: נתכוין לכתוב חי"ת. ודילג הקולמוס ולא נראה הגג של חי"ת אלא שני הרגלים ונראה כשני זייני"ן: על שני כותלי הבית. שחינו לתים מגדמת בשיח הימן הקל דקלתר בפ"ק דחגיגה (דף ד:) רב ביבי הוה שכיח גביי מלאך המות וכו' אמר ליי לשלחיה זיל איימי לי מרים במהלוע: על שני דפי פנהס. שעשוי עמודים כמגילה וכחב אות בעמוד זה ואות בזה ואינו יכול לקרבן אלא מגדליא נשיא משמע שהיתה אם כן יחתוך הפסק שביניהם וה"ה בימי רב ביבי מרים מגדיה נשיה לצ ביני לווים מגדים נשיה החתת היתה הי מספר לרצ ביצי מעשה שחירע כבר מזמן ביצי מעשה שחירע כבר מזמן לכותלי הבית רחוקין זה מזה. ותנא ברישא שני כותלי הבית דסתמא אין . נהגין זה עם זה והדר תנא שני דפי פנקס וה״ה לכותלי הבית ולא זו אף זו קתני: כתב אות אחת על שם נוטריקון. שעשה סימן נקודה עליה לומר שלהבין בה תיבה שלימה כתבה: גבו' סמא. אורפימינ"ט: סקרסא. אימני״א לבע אדום שלובעין בה תריסין: קומא. גומ״א שרף אילן: הרתה דחושכפי. ארמינ"ט: כחבו. לגט: במי טריא. י"א מין פרי וי"א מי גשמים: אפלא. מי עפלים גל״ש:

באבר. בעופרת ומשחיר כשהוא

משפשף עופרת על הקלף: נשחור.

פיחם: שיחור. אדרמינ"ע: הוליא כשפים. שלא היה יכול להוליאן

כתובים שהיו החרטומין בודקין כל

היולאים שלא יוליאו כשפים ללמדם

לבני מדינה אחרת: שוטה היה.

שטות היה בו לעשות מה שאין דרך

בני אדם עושים ומסר נפשו על

הדבר 0: א' על האריג. חוט א' ארג

על קצת אריג: וטעה ולא הטיל בו

דלת. ונמצא שם נכתב במקומו אבל

לא בכוונה: מעביר עליו קולמום.

לכוונת שם על כל אותיותיו כאילו הוא

כותבו: והשלימה לספר. אות אחרונה

של אחת מכ"ד ספרים: מחוסר

מעשה דקריבה. אינו מקרבן אלא

על ידי קציצה המפסיק ביניהן. וכי

קאמר רב אמי כגון כתב אחת על שפת

לוח זו בטבריה ואחת על שפת לוח זו

בלפורי ואתה יכול לקרבן שלא במעשה

(ל) רש"י ד"ה מרפקו. נ"ב ע"ל בר"פ המלניע דף לב ע"ל ובמ"ש התוס': (ב) תום' ד"ה למר רב חסדל ע"כ לא קאמרי רבגן

גדול. דפו"ר.

הגהות הב"ח

גליון הש"ם

גמ' א"ר אמי כתב אות אחת במבריא. עיין לעיל דף פ ע"כ תוס' ד"ה בהעלס מחד: תום' ד"ה בן ממדא. עי' בסה"ד קמב ע"ד. ועיין מוס' חגיגה דף ד' ע"ב ד"ה

לעזי רש"י

אורפימינ"ט. צבע צהוב אימני"א [מיני"א]. מיניום. עופרת אדומה. גומ"א. שרף (של אילן). ארמינ"ט [אדרימינ"ט]. סולפט מתכת, ויטריול. גלי"ש. עפץ בלוט. אדרימינ"ט. סולפט מתכת,

רבינו הננאל (המשר) או סיקרא ע"ג דיו חייב. ר' אחת בטבריא ואות אחת בצפורי חייב, כתיבה היא אלא שמחוסרת קרי זה ששמענו פירוש שי"ן ובקרקע כנגדו בצפורי

[מ"ם] חייב, מ"ט כתיבה . והיא] שהרי כתב ב' אותות

קריבה. כלומר אין שם חסר דבר במלאכה אלא אילו האריך המ"ם עד שיקרבנו לשי"ן הרי נתברר הדבר, אע"פ שגם עתה המכוון קר זה האות כנגד זה האות קורא השם הנכתב מחוסר קריבה הוא. ואקשינן והתנן על כ' דפי פינקס ואין נהגין זה עם זה פטור. ופרקינן התם לגבי הפינקס מחוסר מעשה קריבה, כלומר צריך מעשה לקרב דפי הפינקס שהוא מעשה אחר זולתי מעשה הכתיבה, ואם לא קירבה ולא כלום הוא, שאין שם ב' אותות. ואם תאמר גם זה צריך להאריך האות האחת ולקרבה לחברתה להיותן נקראות אם לא קרוב להיל כנום הוא, שאין שם ב-אחות: ואם האמה גם הרצוין להוארן האותות לאך בהילודות להיחון הקוחות יתדיו. לא דמי הא להא, דהתם כבר האות כתובה היא, מאי אמרת היא קטנה ורוצה לעשות גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לך, לפיכך כתיכה [היא] וחייב. תצא הגיה אות אחת חייב. ואקשינן השתא כתב אות אחת פטור, המגיה חייב. ופריק רבא כגון שהיה ספר שהיה חסר לרי״ש ובא להגיהו שנטלו לתגיה של דל״ת ועשאו רי״ש והשלימו לספר, דקי״ל כתב אות אחת להשלים דברי הכל חייב. וי״א כיון שנטלו לתגו של דל״ת מחקו וכתבו רי״ש. ודברי אביי פשוטין הן. **תגא נתכוון לכתוב אות אחת**

כתב ע"ג כתב פטור. אוקמה רב חסדא דלא כר' יהודה. דאי ר' יהודה הא כתיבה מעליא היא דאמר מעביר עליו קולמוס בתב ע"א מהב צפור. אוקמה דב ווטוא דוא מירי היוחדה, אחרי יוחדה או מויכה מעריא היא דאמו מעביי עלין קולמוט ומקדשו. ירושלמי תני עדים שאין יודעין לחתום, אמר ריש לקיש רושם להם בסיקרא והן חותמין בדיו, או רושם להם בדיו וחותמין בסיקרא. א"ל רי יוחנן וכי מפני שאנו עוסקין בהילכות שבת נתיר אשת איש, אלא מקרע להן נייר חלק ומרחיב להן הקרע. א"ר חייא בר אבא אילין בני מדינחא ערימין סגין כדבעי רמי כתבין לחבריה כתיב ליה במי מילין ומשדר לחבריה, והוא שפיך עליה דיו שאין בו עפץ וקליט מקום הכתב, עשה כן בשבת מהו. ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו דיו ע"ג סיקרא